

פרשת שלח < 66 < ט"ו סיון התשע"א

גילוי דעת

אורך רוח

לכבוד שבוע הספר העברי,
דיברנו עם הסופרת שכולנו גדלנו עליה,
אסתר שטריויט-וורצל, שסיפרה מה חסר לדור שלנו

עוד שבועיים

בימים של ראות טובה אפשר לראות כבר את החופש הגדול:
אבי קנטרוביץ' והרב יוחאי רודיק מכינים אתכם לקיץ

אז מה נשאר לנו ממצוות התכלת? הרב בורשטין מסביר
מכתב מרגש בגילוי לב לקראת תקופת המבחנים
ולמה בכו המתנדבות בקייטנה של הגרעין התורני בנתיבות?

והתחזקתם וקחתם מאשר הא"י והימים ימי בכורי ענבים, ש"ח י"א ב'

אבי קנטרוביץ < מנכ"ל תנועה כהלכה

לגילוי הזהירות

לע"נ אביה יהושע גולדברג ז"ל

הכן את ילדיך ואת עצמך לחופשת הקיץ!

השבוע ייצאו תלמידי חטיבות הביניים ובתי הספר העל יסודיים לחופשת הקיץ, ובשבוע הבא יצטרפו אליהם ילדי הגן ותלמידי בתי הספר היסודיים. אנו ההורים שמחים בשמחת ילדינו, אך דאגה מלווה אותנו בעיקר בגלל החשש להימצאות ילדינו מחוץ למסגרת - ברחובות ואף על הכבישים. כנהגים אנו יודעים כי בקיץ אנו חסרי סבלנות ועצבים - אנחנו ישנים פחות ועייפים יותר, אנחנו לא מקפידים להרבות בשתייה ואנחנו לוקחים יותר סיכונים בנהיגה.

כנהגים/הורים נקפיד מאד שלא להשאיר ילדים ברכב ללא השגחת אדם מבוגר, גם לא לדקה. ננהג רק כאשר אנו בערנות מלאה ובשליטה ונקפיד על הפסקות לשתייה ולהתרענות בתדירות גבוהה.

נשנן באזני ילדינו את כללי חציית הכביש:

1. לך תמיד על המדרכה, רחוק ככל האפשר מן הכביש.
 2. חצה את הכביש במעבר חצייה הנמצא בקרבת מקום.
 3. אם אין מעבר חצייה בקרבת מקום, חצה רק במקום שאפשר לראות בו את הכביש מרחוק לשני הכיוונים.
 4. לפני חציית הכביש, יש לעמוד במרחק צעד לפחות משפת המדרכה ולהסתכל לכל הכיוונים. בתוך כך יש להאזין לקולות התנועה.
 5. כאשר הכביש פנוי, חצה בקו ישר ובהליכה מהירה (לא בריצה).
 6. גם בזמן החצייה הסתכל לצדדים.
 7. במעבר חצייה מרומזר חצה רק באור ירוק.
 8. גם ברמזור ירוק צריך להסתכל לכל הכיוונים ולחצות רק כאשר הכביש פנוי או כשכלי הרכב עוצרים.
 9. כאשר התחלת לחצות, השלם את החצייה. אל תעצור ואל תחזור.
 10. כאשר רכב עוצר ומאפשר לך לחצות, הסתכל היטב אם אין רכב שעוקף אותו. אל תחצה אם הראות מוגבלת.
- באחריות ובזהירות נעבור את הקיץ בשלום.

אדם מאמין נוהג לחומרא

סדנאות סימולציה לנהיגה חכמה של תנועה כהלכה מסובסדות ע"י קרן אביה: 09-7745758, 054-4836343

על פי נתוני הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: **בשבוע שעבר נהרגו בכבישי ישראל 7 בני אדם ועוד 2 נפטרו מפציעות קודמות. בואו נעשה לזה סוף!**

הנתונים כוללים ליום ראשון האחרון

מפרגנים...

גיליון סיוון של הירחון 'מחר' הוקדש לנושא: הקטל בכבישים - האחריות חוזרת לאדם. הגיליון עמוס בכתבות, ראיונות, הצעות ואפילו קומיקסים בנושא המלחמה בתאונות דרכים. בדבר המערכת כותב משה פייגלין כי הגיליון מנסה להתמודד עם שורש הבעיה של תאונות הדרכים, "על יסוד העיקרון היהודי של 'רצח בשגגה', ולפיו האדם אחראי לתוצאות מעשיו ולא רק לכוננות. "אנו מאמינים שאימוץ העיקרון המובא כאן יציל ממוות ומנכות קשה אחוז ניכר ממאות ההרוגים ואלפי הפצועים בכל שנה."

גליון 66 פרשת שלח ט"ו סיון תשע"א

תמונת שער:

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים שלח י"ג, כ'

התמונה בשער צולמה ע"י ישראל פינגשטיין ברגע מקסים של נחת...

בכל שבוע תתפרסם בעז"ה תמונת שער מתוך מבחר תמונות שתשלחו אתם הקוראים. **אתם מוזמנים לשלוח תמונה הקשורה לפרשת קרח** למייל: gdaat@pisrael.com לציין עבור תמונת שער. עפי' התקנון

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת:

הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצ"ל

הרב מרדכי אליהו בראלי ז"ל

ר' אליקים גצל גולדברג ז"ל

הדלקת נרות < ירושלים 7:08 תל אביב: 7:26 חיפה: 7:20 צאת השבת < ירושלים 8:29 תל אביב: 8:31 חיפה: 8:32

הוצאה לאור: קרן אביה לע"נ אביה יהושע גולדברג ז"ל

הפקה ופרסומות: < פרסומי ישראל ושות'

לפרסום, למודעות ולהנצחות: איתן הקר

gdaat@pisrael.com ■ 02-5350915

עריכה: עפר מעוז

ע. עריכת לשון: מרב הולצמן

עיצוב: תמי כהן, בתיה מרגי

תוכן המודעות על אחריות המפרסמים בלבד © כל הזכויות שמורות לפרסומי ישראל ושות'

■ נא לא לקרוא בשעת התפילה

■ נא לשמור על קדושת הגיליון

■ כל ההכנסות מהגיליון קודש למלחמה בתאונות הדרכים

נעלה את
שירת
ירושלים
על ראש שמחתנו

© פרסומי ישראל ושות'

שירת ירושלים

באולמי שירת ירושלים תיהנו מאירוע מרגש, מנוף ירושלמי מרהיב ומשירות מסור מכל הלב.
בואו לחגוג בשירת ירושלים, זה מתנגן בדיוק לטעם שלכם.

אולם מעוצב לאירועים ולכנסים | עד 600 מוזמנים | מיקום בכניסה לירושלים
אפשרות לחופה תחת כיפת השמים | שתי כניסות נפרדות | מבחר אפשרויות קייטרינג | חניה צמודה
אולמי שירת ירושלים, רח' כנפי נשרים 64 ירושלים | 02-5002324 | 050-4140430

חבריו ואמר שאמנם בדרך הטבע קשה לראות מוצא איך נעמוד מול המסות האלה, אך אם נאזור אומץ, גבורה וביטחון גדול - גלי וידוע שאם הקב"ה מצווה משמע שאנו מסוגלים לעשות זאת.

כלב יצא מתוך אותה הנחה של אברהם אבינו, שהאמין שההבטחה האלוקית תתקיים כנגד כל הסיכויים: אם משה רבנו אמר לנו 'ורשתם אותה וישבתם אותה' ו'עלה רש' - משמע שההבטחה תתקיים. זה מה שהביא להכרזתו של כלב: "עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה". הוא לא אמר 'ניכנס' ולא 'נלך', אלא 'עלה נעלה' - עלייה על גבי עלייה.

כך גם לדורות. בדרך הטבע קשה לראות מוצא מהסבך המדיני והבטחוני בו אנחנו נמצאים היום. יש הערכות כאלה ואחרות, אך יכול להיות שבדרך הטבע אין מוצא. רק מי שיש לו אמונה עמוקה יודע שאם הקב"ה מצווה עלינו משמע שאנו מסוגלים, אנו רק צריכים להשתדל. אם עם ישראל כולו היה רוצה שארץ ישראל תהיה כולה אך ורק בידי עם ישראל, ממילא גם אומות העולם היו משלימות עם זה ולא היינו נבהלים מקרמה שהמחבלים ושליטיהם הרודנים מתנכלים לעם ישראל.

עלינו מוטלת חובה להתחזק באמונתנו ולדעת שהארץ הזאת הובטחה רק לנו. אם אנחנו נעשה את המוטל עלינו, תהיה לנו סייעתא דשמיא ונזכה לרשת את הארץ על כל מרחביה ■

מיושבת על ידי עמים שונים, ומלחמה הייתה נטושה בין בני שם לבני חם על השליטה באזור. כשנח חילק את היבשות בין בני, את אזור ארץ ישראל הוא נתן לשם ואת אפריקה נתן לחם. בני חם כנראה לא הסתפקו ביבשת שניתנה להם ורצו לחלוש על המזרח התיכון המשמש כצומת דרכים לשלושת היבשות. כשהגיע

בדרך הטבע קשה לראות

מוצא מהסבך המדיני בו

אנחנו נמצאים היום. יש

הערכות כאלה ואחרות, אך

יכול להיות שבדרך הטבע

אין מוצא

אברהם אבינו ארצה, הוא יכול היה לשאול את עצמו: 'איך ייתכן שהארץ הזו תהיה לזרע? לא רק שאין לי בנים, אלא אפילו אם יהיו לי - יש כבר שני שבטים שנלחמים לכבוש את הארץ הזו. אך אברהם אבינו נשאר באמונתו שההבטחה תתקיים.

לכן הלך כלב בין יפונה להשתטח על קברו של אבי האומה בחברון. בעקבות ביקור זה יצא כלב חוצץ נגד

הנושא המרכזי בפרשתנו עוסק בשליחת המרגלים לתור את הארץ. המפרשים שואלים: מדוע היה צריך בכלל לשלוח מרגלים, הרי הקב"ה ציווה את בני ישראל לבוא לרשת את הארץ?

יש להסביר שאם עם ישראל היה נכנס לארץ בדרגה הגבוהה של 'מולך' למין משה תפארת עוזמו, שזו היא הנהגה מעל הטבע - אכן לא היו צריכים את המרגלים, אך הם ידעו שהם במדרגה נמוכה יותר והם נכנסו בדרך הטבע, לכן נהגו בדרך הטבע ושלחו מרגלים.

מטרת המרגלים לא הייתה לברר שאלה מדינית, האם כדאי להיכנס לארץ, אלא מה היא הדרך המתאימה מבחינה צבאית לכיבוש הארץ. זאת כפי שבצבא ישן סיירות ההולכות לפני הגדוד על מנת להורות את הדרך המתאימה ביותר לגדוד. אבל המרגלים מצד עצמם הוסיפו 'אפס כי עז העם היושב בארץ', כלומר: אנחנו לא מסוגלים לעמוד במערכה ולכבוש את הארץ.

יכול להיות שהערכתם המציאותית לא הייתה טעות. הם עשו חישוב שעם ישראל, שזה עתה יצא ממצרים, לא יוכל לעמוד נגד שבעה עמים מבוצרים עם שכירי חרב ובני ענק.

כלב בן יפונה, שהלך והשתטח על קברי אבות, רצה להפריך את התזה של עשרת המרגלים. הוא בא לשאוב כוח מאברהם אבינו. הארץ הובטחה לאברהם אבינו, וכשהוא בא ארצה היא לא הייתה שוממה אלא

דעת רבנו

ארץ חמדה

הרב חיים שטיינר - ר"מ בישיבת מרכז הרב

החיים של עם ישראל. שלמות עם ישראל מופיעה על ידי ארץ ה' לעם ה', וכדברי דוד המלך: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, אשר הלך האלוקים לפדות לו עם... ותתן את עמך ישראל לך לעם עד עולם, ואתה ה' היית להם לא-לוקים".

רבנו נהג להביא מדי פעם את דברי בעל ה'אור-שמח', אשר במכתבו ל'קרן היסוד' כתב: "ומיום מתן תורתנו הקדושה, לא פסקה הנבואה מלצוות על יישוב הארץ, ואין לך פרשה בתורה שלא זכרת בה ארץ ישראל. ואף במצוות של חובת הגוף נאמר 'כי יביאך', 'כי תבואו' - עשה מצווה, כדי שתבוא אל הארץ. ואף במצוות מושכלות ונוהגות בכל מקום ובכל זמן, כמו כיבוד אב ואם, נאמר 'למען יאריך ימך על האדמה וגו'".

בהמשך אותה איגרת הוא כתב: "הקפיד ה' יתברך על כבוד הארץ יותר מעל כבודו כביכול, עד שבעשיית העגל אחרי שובם מחל להם ה' יתברך - ויינחם ה' על

ובסוף הפרשה - הפגם בדיבור - "ותדבר מרים ואהרן במשה". בהקדמה של החפץ חיים לספרו הוא קובע, שלשון הרע זה קלקול בדיבור של כלל ישראל. חטאם של מרים ואהרן היה בכך שלא הבחינו במעלתו המיוחדת של משה רבנו. משה היה איש הא-לוקים, שזכה בקביעות לנבואה, ולכן הסכימה דעת המקום לדעתו של משה, שעליו לפרוש מאשתו, כדי שיהיה ראוי לנבואה בכל רגע.

בפרשת שלח יש המשך לשון הרע - הדיבור המקולקל של עשרת המרגלים, אשר כפרו בטובה ודיברו לשון הרע על הארץ. זה קלקול בלשון וקלקול גדול באמונה בה'. "ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה... הארץ... ארץ אוכלת יושביה... וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מידות".

בלשון רבנו: חטא המרגלים היה ערעור היסוד של ארץ כנען וארץ הבחירה. חטא הפוגע בכל שלמות

רבנו, הרב צבי יהודה, נהג לתת שיחה על פרשת השבוע בכל מוצאי שבת. בשיחות אלו נכחו עשרות משתתפים. הגברים התרכזו בביתו, ואילו הנשים צפו בשיעור באמצעות שידור במעגל סגור מדירת השכנים, אשר נהגו במידת הכנסת אורחים בסבר פנים יפות.

בתחילת השיחה נהג רבנו לדבר על הקשר של הפרשה עם הפרשות שלפניה ושללאחריה, בהמשך היה מתעכב על נושאים מרכזיים בפרשה.

לספר במדבר קרא רבנו: 'ספר הדרך'. הפרשות 'במדבר' ו'נשא' - עניינן - ההכנות לדרך: המפקד, הנשיאים והלויים עובדי המקדש. בפרשת 'בהעלותך': המסע לארץ-ישראל - "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", ויהי בסעוד הארון".

בספר 'מאורות הראי"ה', בו מצוטטים דברי רבנו, נאמר שבפרשת בהעלותך כבר מתחילים הסיכויים: המתאוננים - קובלנה על הקב"ה, והמתאווים לבשר,

הרעה אשר דיבר לעשות, ואילו על הוציאם דיבת הארץ וימאסו בארץ חמדה, נשבע ה' ולא יינחם, כמו שנאמר 'אל תעלו כי אין ה' בקרבכם'.

רבנו דייק עוד: בחטא העגל נאמר 'חטא העם חטאה גדולה'. שם לא מדובר במרד בה', והקב"ה התפייס ולא גזר כליה על עם ישראל. ואילו בחטא המרגלים כתוב "אך בה' אל תמרודו" - שם הקב"ה גזר כליה על הדור, כי זה מרד בכל התורה כולה.

ניתן להוסיף כאן את דברי המדרש: "ואבדתם מהרה -

אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ, היו מצוינים במצוות, שכשתחזרו לא יהיו עליכם חדשים". לכאורה יש להקשות: המדרש הזה מתייחס לפרשה שעוסקת במצוות תפילין ומזוזות, והרי אלה הן מצוות שאינן קשורות לקרקע הארץ, ואם כן מה המקום לדברי המדרש האלה דווקא כאן?

מסביר הרמב"ן את דברי הספרי: "וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות - ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה" - היינו שכל המצוות כולן עיקר קיומן הוא בארץ ישראל, גם המצוות שאינן קשורות לקרקע של ארץ-ישראל.

בדורנו זכינו לתקן בשלבים את חטא המרגלים. בעזרת ה' הוקמה מדינת ישראל, מתוך מסירות נפש של עם ישראל; אלפי חיילים ואזרחים מסרו את נפשם ממש על כיבוש הארץ ועל ההתנחלות בכל מרחביה. על אף הקשיים למיניהם, חיים בשטחי יש"ע והגולן ובארץ ישראל כולה מיליוני יהודים.

מעשי אבות סימן לבנים - כשם שאבותינו אברהם יצחק ויעקב מסרו את נפשם על ישיבת ארץ ישראל, גם זרעם זרע זרעם עומדים איתן, מאמינים ובטוחים, שהגענו לתקופת בניין הבית השלישי שאינו חרב לעולם! ■

ט"ז

דבסוף לחתום המבצע רשאת להפסיק את המבצע בלע תלול הודעה מוקדמת מלה.

התחברות למעשה רבני

אדומים

כאן בונים קהילה לציבור הדתי-לאומי

825,000 ₪ החל מ-

לדירת 4 חדרים 20 דקות מירושלים

מדורגי אדומים - השכונה החדשה של מצפה יריחו, קהילה שמרגישה כמו משפחה

כעשרים דקות מירושלים, על כביש ירושלים-ים המלח, בונות החברות "חותם הנדסה ובניין" ו- "יניב ג. הנדסה ובנייה בע"מ" את שלב א' של הגדלת קהילה ביישוב הדתי "מצפה יריחו", ומזמינות את הציבור הדתי לאומי לגור יחד בפרויקט "מדורגי אדומים" וליהנות מנוף מדהים, חיי קהילה עשירים ותוססים, והשקעה נדל"נית מבטיחה*. "מדורגי אדומים" הינה שכונת מגורים חדשה, בת 11 בניינים בני 5 קומות כ"א, מרפסת "סוכה" לכל דירה ופיתוח סביבתי הכולל בין היתר, 9 בתי כנסת, גני מועצה, ישיבה תיכונית, מקוואות גברים ונשים, ובעצם כל מה שמשפחה צריכה ממש ליד הבית. בואו ליישב את הארץ ולהרגיש כמו משפחה אחת גדולה... לבחירתכם, דירות מרווחות בנות 4, 5 ו-6 חד', דירות גן מפנקות ופנטהאוזים מרהיבים. * ניתן לקבל משכנתא, עד 70% משווי הדירה, בכפוף לאישור הבנק

מדורגי אדומים

קהילה שמרגישה כמו משפחה

לפרטים התקשרו: *2515 www.medoragi-edomim.com

חינוך לערכים

השבוע נערך בהיכל התרבות בקריית החינוך גבעת ושינגטון כנס 'גבעת ושינגטון' השני לחינוך לערכים. הכנס הוקדש השנה לשאלת היחס בין 'הרואה והחזה' - הרב קוק והרצל: הילכו שניהם יחדיו? או במילים פשוטות יותר - החינוך הממלכתי-דתי והציונות החילונית.

בכנס נשאו דברים שר החינוך, גדעון סענה, יו"ר המחזרות הפדגוגית, ד"ר צבי צמרת, יו"ר הוועדה לשלום הילד, ח"כ זבולון אורלב, יו"ר הסוכנות היהודית, נתן שרנסקי ועוד. מאות משתתפים - מחנכים, אישי ציבור ועוד - הגיעו לקריית החינוך גבעת ושינגטון לטובת האירוע.

יו"ר ההנהלה של הקרייה, בניצי דל, הסביר את הסיבה לעיסוק דווקא בנושא הזה: "מדובר בשני האישים הבולטים ביותר במאות השנים האחרונות של העם שלנו. גם אם הרב קוק זצ"ל והרצל היו נמצאים כאן איתנו, אני לא משוכנע שהיינו יכולים לענות על השאלה הילכו שניהם יחדיו, אבל לעצם העלאת השאלה יש חשיבות גבוהה לחיינו כאן היום".

היצר, הלב והאדם

השבוע הושק בשיבה התיכונית במעלה אדומים ספרו החדש של הרב אלי שיינפלד 'היצר, הלב והאדם'. הספר עוסק בהתמודדות עם יצרים בכלל ועם יצר העריות בפרט. הספר נכתב על ידי הרב שיינפלד לאחר עיסוק של כ-10 שנים בחינוך בני נוער בשיבה תיכונית ובהעברת השתלמויות להורים ומורים. הספר פונה להורים, מחנכים, בני נוער וגם לאנשים יותר מבוגרים שמתעניינים בתחום.

תורת הארץ

באסרו חג שבועות נערך בבית הכנסת אוהל יצחק שבשכונת קריית משה בירושלים הכנס השנתי של מכון הירושלמי - תלמודה של ארץ ישראל, תחת הכותרת תרומתו של התלמוד

הירושלמי לעולם התורה והחינוך. בכנס נשאו דברים הרה"ג שאר ישוב כהן, הרב פרופ' נריה גוטל נשיא מכללת 'אורות ישראל', רבני מכון הירושלמי הרב אברהם בלס, והרב חגי ניר ועוד.

נפשות לצדיקים

ביום שני הקרוב, י"ח בסיוון, בין השעות 16:30 ל-20:00 ייערך בבית הכנסת בכפר הרא"ה כנס אזורי בנושא המצוות התלויות בארץ 'הלכה למעשה' לזכרו של הרה"ג שאול

לקראת יום השנה להסתלקותו של מן הראש"ל, הרה"ג מרדכי אליהו זצ"ל, תיערך ביום ראשון הבא, כ"א בסיוון, בשעה 20:00 עצרת מרכזית בבנייני האומה. בכנס יימסרו שיעורים בנושאים מגוונים מפי רבנים וראשי ישיבות. הכניסה חופשית.

מרכז הרב | מרחבים

יום עיון לזכר מרן הגר"ש ישראל זצ"ל ראש וראשון לרבני הציונות הדתית ומגדולי פוסקי דורנו בנושא: הרב כפוסק, דיין ומנהיג

חלוקת פרס הרב ישראל תשע"א והשקת הכרך השביעי של שו"ת "במראה הבזק"

לציון ט"ז שנים להסתלקותו של מרן עטרת ראשנו, נשיא 'ארץ חמדה', ראש ישיבת 'מרכז הרב' וממייסדי 'מרחבים', הציבור מוזמן ליום עיון שיתקיים, בע"ה, ביום שלישי י"ט בסיוון תשע"א (21.6) בבית המדרש של 'ארץ חמדה', רח' ברוריה 2 פינת ר' חייא בירושלים.

13:30	הרב יוסף כרמל - ראש כולל "ארץ חמדה" פתיחה והנחיה
14:00	הרב משה ארנר - ראש כולל "ארץ חמדה" "ריח הגט" מתוך תשובות הרב ישראל זצ"ל בשו"ת "במראה הבזק" בגט שניתן לחומרא לאחר נישואין רפורמיים
14:45	הרב יהודה הלוי עמיתי - ראש המחלקה ההלכתית ב'מכון התורה והארץ' הקטניות במשנתו של הרב ישראלי
15:30	תפילת מנחה
15:45	חלוקת הפרס השנתי לזכר הגר"ש ישראל זצ"ל לרב יוסף צבי רימון על ספרו "ההלכה ממקורה - צבא" ברכות לכבוד הזוכה:
הרב ד"ר איתמר ורפטיג, בשם ועדת הפרס על הספר:
הרב יוסף צבי רימון, רב אלון שבות דרום השקת "במראה הבזק" חלק ז':
הרב יחיאל וסרמן, ראש המערך לשירותים רוחניים בתפוצות
16:15	הרב חיים שטיינר - ר"מ בישיבת מרכז הרב עמדתו הציבורית של הרב ישראל זצ"ל ביחס לארץ ישראל
17:00	הרב רא"ם הכהן - ראש ישיבת עתניאל כל היוצאים להציל חוזרים למקומם בשו"ת "במראה הבזק", בתשובות הרב ישראלי ושאר גדולי הפוסקים
19:00	עליה לבית העלמין - סנהדריה

עזרת נשים פתוחה

האירוע בחסות פרסומי ישראל
פרסומי ישראל ושות'

ארץ חמדה (ע"ר)
רח' ברוריה 2 פינת ר' חייא - ירושלים
לפרטים: טל: 02-5371485 פקס: 02-5379626
www.erezhemdah.org

אישיים פורחים. בארץ ישראל נוכל להביע תודה על הברכה הא-לוקית השרויה בחיים הפרטיים. כאן טמונה הזהות של כל אזרח מִישראל, במקומו הפרטי שבתוך הכלל. אל לנו לחשוש מחיפוש הברכה הפרטית המאפיינת את דורנו. האמונה בנוכחות הקב"ה בברכה הפרטית עתידה לאזן בין הפרטיות והציבוריות. זהו מקום בו היחיד מחובר בקשר בריא עם הכלל, מקום שהוא לרצון לפני ה' ■ ערך: הרב נתנאל לוי

האינדיבידואלי, היכולת והרצון להפריח את החיים הגשמיים והרוחניים הפרטיים, קשור להווי של ארץ ישראל. הזיקה הבריאה של היחיד לכלל ולברכה ה', מעורר חשק עמוק להתיישב בתוכה. במדבר, בגלות, לא יכולים היינו להרשות לעצמנו את ההתפרטות - שם היינו חייבים להופיע כקהילה מגובשת אחת, מחנה ישראל במדבר. כאן בארצנו הקב"ה מאפשר לנו 'להתרווח' בנחלות פרטיות ובנתיבים

הניסיון נכשל. רגע לפני הכניסה לארץ הכל נסוג אחור. חטא המרגלים הותיר אותנו עשרות שנים נוספות במדבר. עתה באה התורה ומציעה תיקון, ומיד מצווה אותנו על הנסכים "והקריב המקריב קורבנו לה', מנחה סולת עשורן בלול ברביעית ההין שמן. ויין לנסך רביעית ההין...". כנראה התורה רואה בנסכים הכנה לכניסה לארץ ישראל. מה הקשר?

למרבה הפלא, דווקא לקראת הכניסה למקום הכללי המשותף לכולנו, התורה מדגישה את חובת הבאת המנחות והנסכים לקרבן הפרטי, האישי, לקרבן יחיד. "כל האזרח בישראל יעשה ככה את אלה". מנחות ונסכים באים מהברכה הפרטית - מהדגן, מהתירוש ומהיצהר. הם מבטאים את רצונו של היחיד להביע הודיה לה', על הטוב הא-לוקי שהגיע אליו. מעניין שהתורה מבליטה זאת דווקא לקראת הכניסה לארץ. חז"ל ראו כאן שינוי מהותי ביחסי היחיד לכלל בכניסה לארץ ישראל.

במדבר לא יכולים היינו להרשות לעצמנו את ההתפרטות - שם היינו חייבים להופיע כקהילה מגובשת אחת

"כי תבואו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם" כך נפתחת פרשת הנסכים. אך מה הקשר בינה לבין ארץ ישראל? על זאת נחלקו התנאים במסכת זבחים. רבי ישמעאל סבר שבמדבר לא קרבו כלל נסכים בקרבנות יחיד. נסכי היחיד נתחדשו רק לאחר ירושה וישיבה של כלל השבטים, וגם אז רק בבמת ציבור. למעשה, רבי ישמעאל סובר כי השמחה של היחיד בדגן, בתירוש וביצהר היא רק בארץ ישראל, רק בזיקה לציבור, לכן, רק אחרי שהציבור כולו יתנחל בנחלתו, יוכל היחיד לבטא את שמחתו ורק בבמת הציבור הכללית. אפילו בשעת היתר הבמות, אין נסכים לקרבן יחיד בבמת יחיד.

רבי עקיבא לעומתו סבור שכבר במדבר הקריבו היחידים נסכים במשכן. החידוש שבכניסתם לארץ היה ההיתר להקריבם בבמת יחיד. את שמחתו הפרטית יכול היה היחיד לבטא מיד כשנכנס לארץ ללא שום תלות בארגון הכלל כולו, ולא נאלץ לחכות לסיום הכיבוש וההתיישבות. מעמד היחיד התחזק מיד בכניסה לארץ ישראל והוא ביטא את אושרו בעבודת ה', אפילו בבמה הפרטית שהקים בחצרו, בשעת היתר הבמות. המקום האישי פרח דווקא בארץ ישראל. הפן

בס"ד

מי צריך דתיים בלשכה?

- ✓ כדי שלשכת עורכי הדין תייצג את הזהות היהודית והלאומית
- ✓ כדי שנציגיה בועדות הכנסת ייצגו גם את צרכי הציבור הדתי
- ✓ כדי שעורכי הדין הדתיים יוכלו להשפיע על מינוי שופטים ודיינים
- ✓ כדי שלשכת עורכי הדין תתאים פעילויותיה גם לעו"דים דתיים

עו"ד יואב ללום

עו"ד שאול שארף

עו"ד שלמה לינבר

חייבים דתיים בלשכה!

21.6.11, י"ט סיוון תשע"א

מצביעים טוב ללשכה!

ללשכת עורכי הדין בישראל

דורון ברזילי
יו"ר לשכת עורכי הדין

טוב ללשכה
רשימה ארצית

מיכאל דבורין
יו"ר

עתידי
רשימה ירושלמית משותפת

למחוז ירושלים מצביעים

www.hatov.org.il | פקס: 02-6221366 | טלפון: 050-8555584 | tovlalishka@hatov.org.il | מייל:

וכעת לשאלת השאלות האם להטיל תכלת בציציותינו, כמה פתילים ועל פי איזו שיטה? חסידי ראדזין צובעים פתיל אחד מתוך שמונה בצבע המופק מהדיונון, וחסידי ברסלב צובעים שניים בצבע זה. אחרי התייעצות עם גדולי הפוסקים, הגענו למסקנה שכמו שהקמת המדינה התחילה מהתעוררות דלתתא, כך גם הציצית המסמלת את בוא הגאולה תתחיל מהתעוררות מעשית בשטח. ועל כן כדאי שכל אחד ילמד לעומק את הנושא וישאל פוסק מובהק, וכך יוכל ללכת עם תכלת. מתוך כך הגאולה בוא תבוא ■

מקור צבע יקר זה מחילזון ימי ממשפחת הארגמוניים. ואכן, במקומות רבים בארץ נחשפו אתרים רבים שניתן לשייכם לתעשייה מפוארת זו. בחפירות התגלו כמויות ענק של קונכיות, שברי כדים ועליהם שרידי הצבע, מתקני צביעה, שרידי אריגים ועוד. במחקר המדעי התחדשו מספר דברים בנושא, ומדענים טוענים שלאור הממצאים גם הרב הרצוג היה מחליט בוודאי על חלזון אחר כמקור 'התכלת' של מצווה. מקור התכלת לפי מדעני ימינו הוא בחילזון ממשפחת הארגמוניים, ונראה שמדובר ב'ארגמון קהה קוצים'.

אחד הסיפורים המרתקים ביותר בהיסטוריה הלימודית של עם ישראל הוא חידת התכלת הקדומה. את צבע התכלת נצטוו ישראל לקחת לצרכי המשכן, וכן מצווה כל אחד מישראל לצבוע בתכלת את פתילי הציציות שבכנפי בגדו. את צבע התכלת היו מפיקים רק מחילזון אשר לו בלוטה מיוחדת, בה 'מאוחסן' חומר הצבע. על פי ה'ראים' ניתן להסביר שכיוון שתפקידה של התכלת להזכיר לנו את המצוות של תורת החיים, יש עניין מיוחד להכין את התכלת מצבע שמקורו בעולם החי?

הרב"ם פסק שכיוון שנאמר 'פתיל תכלת', יש לצבוע פתיל אחד מתוך השמונה. לעומתו, הראב"ד פסק שכיוון שכתוב 'פתיל הוא' ובעצם ישנם ארבעה פתילים המקופלים לשמונה, יש לצבוע שניים מתוך שמונה. התוספות טוען שכדי לקיים 'וראיתם אותו' יש לצבוע ארבעה מתוך שמונה.

על אף החשיבות הגדולה שבמצווה זו, נעלמה התכלת זה מאות בשנים. מני אז ועד הדורות האחרונים, כמעט ולא הצליחו להגיע לזיהוי מחודש ומהימן של הצבע. בחסידות ובקבלה צוין שתהליך גילוי התכלת מחדש מסמל את התקדמות תהליך הגאולה.

בדור הקודם חקרו שניים מגדולי הדור את סודה של התכלת. ראשון לכך היה הרבי מראדזין, ר' גרשון חנוך ליינר זצ"ל, ואחריו רבה הראשי של ארץ ישראל הרב יצחק הלוי הרצוג זצ"ל.

הרבי מראדזין, שהיה ידוע בעוצמתו הרוחנית ובבקיאותו המופלאה בכל מכמני חז"ל ומקורותיהם, עשה לילות כימים בפענוח התכלת. לאחר מחקר מעמיק הוא קבע בשנת תרמ"ח (וסימן: 'אתה תקום תרחם ציון') שדג הדיו, או בשמו המדעי 'דיונון הרוקחים', הוא מקור התכלת. בתום נסיונות רבים, צבע האדמו"ר מראדזין פתילי תכלת מדיונון זה לציבור הרחב.

הצביעה של הרבי מראדזין התקבלה ככל דבר חדש בשמחה רבה במקומות מסוימים ובאיפוק באחרים. פולמוס גדול קם בעולם התורה וכולם ניסו לברר האם זוהי התכלת האבודה. תומכים רבים קמו לרעיון, ולו מצד ספק דאורייתא לחומרא, אך היו שהפסידו: החדש אסור מהתורה. הרבי מראדזין בבקיאותו ובעטו החד השיב מלחמה שערה לכל הקושיות, וכך חיבר את ספריו: 'שפוני טמוני חולש', 'פתיל תכלת' ו'עין התכלת'.

עם מלוא ההערכה והכבוד לגדלותו של הרבי מראדזין, ניגש גם הרב הרצוג, שהיה באותם זמנים רבה של אירלנד, לחקור את הנושא. לצורך כך כתב את עבודת הדוקטורט שלו, אשר בה נראית גדולתו בתורה ובמדעים. אחרי מחקר רב ואחרי התייעצות עם גדולי המדענים בתקופתו, החליט הרב הרצוג שהחילזון של התכלת הוא ה'סגולית', או בשמו הלוועזי: 'נטינה'.

גם בין אומות העולם היה מפורסם צבע חשוב ומכובד שרק מלכים ועשירים הרשו לעצמם להצטייד בו. צבע זה קרוי: 'פורפור'. אך האם זוהי התכלת למצווה? שאלה זו נשארה פתוחה. לפי המחקרים המדעיים כיום, היה

הדרך של מרן. הדרך של כולנו.

את דרכו של רבנו מרן הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל חייבים להמשיך!

בהצטרפות
למבצע הלימוד
מיליון משניות
לעילוי נשמת הרב

בהחזקת מוסדות
"דרכי הוראה"
שהקים מרן
ובהוצאת ספרי
מרן לאור

ברכישת אות
בספר התורה
שיזכנס לבית
הכנסת של מרן
הראשל"צ

יום השנה לפטירת הרב יחול בכ"ה סיון.

ניתן להעביר שמות לתפילה על ציון מרן

טלפנו, השתתפו והנציחו את זיכרו ותורתו

וקבלו במתנה מספרי מרן לפי בחירתם בתרומה מ-52 ש"ח לחודש לשנה

עשרה מספרי הרב
לבחירתכם
בתרומת 100 ₪ למשך שנה

בקבוק יין
שבירך עליו הרב -
לסגולה ולהצלחה
בתרומת 180 ₪
למשך שנה

דרכי הוראה לרבנים - בית מדרש גבוה להכשרת רבנים ודיינים | בארץ ובחול
מיסודו של מרן הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זיע"א

לפרטים ולהצטרפות לדרך: 1800-99-72-73

למוסד אישור לתרומות לפי סעיף 46 • רח' הרב ריינס 17, ת"ד 34169, ירושלים 913403

תכנית הגרעין

והשבוע: גרעין 'מגשימים ביחד' נתיבות

שמנו בישראל > גרעין 'מגשימים ביחד' ♦ **יודעים את מקומנו** > הגרעין פועל בנתיבות ♦ **באזור מאז** > לפני 7 שנים ♦ **משלימים למניין** > 70 משפחות חברות בגרעין ♦ **הולכים בדרכו** > מנהיגיו הרוחניים הם ראשי ישיבת ההסדר 'אהבת ישראל' בנתיבות: הרב דוד אסולין, שעלה בילדותו מאלג'יריה ומחנך לאהבת ה', לאהבת התורה ולאהבת ישראל; והרב ישראל פרידמן, בן למשפחת אדמו"רים מרוז'ין, המחנך לשאיפה לגאולה ולאחריות אינסופית על כל יהודי ♦ **הולך בראש** > שמוליך בן שלום. מראשוני מקימי הגרעינים בארץ. שמוליך הקים את הגרעין בירוחם לפני כעשרים שנה, ואחריו את הגרעין בנתיבות, ומחנך דורות של תלמידים ותלמידות לערכים של שליחות, חסד, ציונות וחלוציות, 'לתיקון עולם במלכות שדי' ♦ **לנגדנו תמיד** > שאיפה לדבקות במידותיו של הקב"ה, לחיי שליחות, לעשיית חסד ולתיקון המידות ♦ **רק אצלנו...** > הגרעין מורכב ממשפחות שגדלו בנתיבות וממשפחות שהגיעו מרחבי הארץ. רבים מחברי הגרעין הם בוגרים של ישיבת ההסדר ובוגרות גרעין שרות לאומי והמדרשה לבנות 'ערבות'. במוסדות אלה לומדים תורת ארץ ישראל, מבררים את סולם הערכים היהודי ומתחנכים ללקיחת אחריות על עם ישראל. התלמידים מתנדבים ופועלים בפרויקטים משמעותיים בעיר, וכתוצאה מכך רבים מתאהבים בנתיבות ובחורים להישאר לגור בה ♦ **פעילות הדגל** > המרכז להעמקת היהדות 'מגשימים ביחד' מפעיל קייטנת קיץ ייחודית מאוד ל-300 ילדים בגילאי יסודי. הקייטנה עוסקת בנושא משמעותי ומעבירה במשך כל רגע בקייטנה פילות חווייתית ומושקעת מאוד סביב ערכים וידע הקשורים לנושא. הקיץ נעסוק בקייטנת 'נחשונים' בגבורה 'יהודית', כשבמהלך הקייטנה כל ילד אוסף בחבורת מדבקות מרהיבה תמונות של דמויות, אירועים ומקומות הקשורים לגבורה. הקייטנה היא רק דוגמה אחת לפעילות ענפה מאוד של המרכז והמדרשה במשך כל השנה עם כ-1500 תלמידי גן, יסודי ותיכון בנתיבות ♦ **לנגב ת'דמעות** > בקייטנת קיץ שהתקיימה לפני חמש שנים התנדבו כ-40 בני נוער מנתיבות כמדצ"ם בהדרכה בקבוצות. בני הנוער השקיעו במסירות מדהימה בעבודה חינוכית עם הילדים, בהכנת התכנים ובארגון טכני, משעה 7:30 בבוקר ועד 2:00 בלילה! בטיול סיום שערבנו לצוות ההדרכה התחילו הבנות לבכות (באמת, עם דמעות!) שהקייטנה נגמרת, ושעכשיו יהיה משעמם בחופש... הבטחנו להם לבנות תכנית של המשך התנדבות במהלך השנה, וכך היה. מרגש ומדהים לראות איך הנוער האיכותי של נתיבות מתנדב ועושה בשליחות אדירה! (במקום לישון ולבלות בקניונים בחופשה...) ♦ **דיבוק חברים** > לפני כמה חודשים קיימו שבת משותפת לקהילות מכל העיר לקידום האחדות הקהילתית למען העיר - היה נפלא! ♦ **דתיים שלובים** > ממשיכים את המסורת בנתיבות - בגרעין מתפתחות 'חמולות' רבות שהולכות וגדלות עם השנים. אח מביא אח מביא אחות... ♦ **ללמוד וללמד** > הגרעין מפעיל בית מדרש שבועי בישיבת ההסדר בימי שלישי בערב, בו מתכנסים גברים ללימוד משותף בחבורות, מתפללים ערבית ושומעים שיעור על פי נושא חודשי. לנשים בנתיבות מתקיים שיעור ברביעי בערב אחת לשבועיים של הרב דוד אסולין, ובשישי בבוקר שיעור הלכה עם הרב דביר כהן. בנוסף לשיעורים הקבועים, הגרעין עוסק כל חודשיים בנושא נבחר משמעותי, דרך דיונים ולימוד משותף, כגון: עולם חוויות יהודי, ציונות בדור, לימוד תורה ועוד ♦ **בואו בשמחה** > בחורים מוזמנים לישיבת ההסדר, בוגרות שירות למדרשה לבנות 'ערבות'. משפחות חוגות מנתיבות מוזמנים להצטרף לגרעין ולכל הפעילויות. בנוסף, משפחות מרחבי הארץ שמעוניינות להכיר לעומק את האידיאולוגיה והחברים, מוזמנים ליצור קשר - 050-6685602.

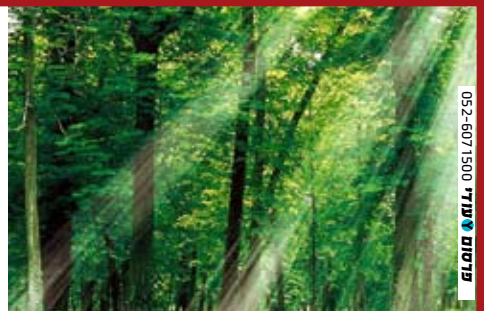
מכירים את חוק 'דתיים שלובים'? מזהים את חברי הגרעין שבתמונות? היכנסו לעמוד של גילידעת בפייסבוק ותייגו אותם!

בכל שבוע נכיר לקוראים גרעין תורני חדש. גרעינים המעוניינים להיכנס למדור מוזמנים לפנות אלינו למייל: gdaat@pisrael.com

בכל יום שישי ישודר ראיון עם הגרעין שבמדור בתוכניתו של ידידיה תנעמי - 'אנעים זמירות' ב'רשת מורשת' ב-11:00. תדרים: 104.8 בירושלים, 105.1 במרכז.

פרויקט חורשת האקליפטוס

בפרדס חנה הירוקה, בצמוד לחורשה פסטורלית תקום בע"ה שכונה איכותית לציבור הדתי-לאומי. בבתים נמוכים בני 4 קומות, תוכלו למצוא את השקט הנפשי שלכם, ולהגיע לדירה במחיר סביר. לכל דירה מרפסת סוכה גדולה או גינה.

www.bemuna.co.il | 1-700-500-555

חורשת האקליפטוס
זימון בע"מ

נהלך ברגש

הרב דני אליהו - ר"מ בישיבת ההסדר אור עציון
אל תחיה בסרט

שאלה > לצערי אני חש שפעמים רבות אני נגרר לשקרים בנושאים שונים. אינני חש בנוח בכך, אך אינני מצליח להימנע מכך. מה ניתן לעשות כדי להימנע מאיסור זה?

תשובה > על חומרתו של האיסור לשקר אין צורך להכביר במילים. כידוע, איסור זה מנוסח בתורה באופן ייחודי "מדבר שקר תרחק". לא רק האיסור מודגש שם אלא בעיקר הצורך להתרחק גם מחצאי אמיתויות, משקרים לבנים וכו'. מלבד האיסור ההלכתי הקיים כאן, רוצה התורה להדגיש בפנינו את העובדה כי אדם המתרגל לשקר גורם רעה לנפשו בכך שהוא חי במעין עולם דמיוני שהוא רוקם לעצמו.

אכן, פעמים רבות המציאות אינה מאירה פנים ויש לנו צורך להתעלם ממנה. אך בכל אופן, עדיפה מציאות ממשית קשה מעולם דמיוני שאין בו ממש, העניד להתנפץ אל קרקע המציאות במוקדם או במאוחר. עליך לעשות הבחנה ברורה בין מספר סוגים שונים של שקר:

1. שקר מתוך אי נעימות. לעיתים מציבים בפני האדם שאלה מביכה. הוא אינו רוצה לשקר, אך הבושה מפני התשובה האמיתית גורמת לו "לא לדיק" באמירת האמת כהווייתה. שווה בדעתך שניגשת לבחינה ברבנות ונכשלת. כעת בא אליך חברך שעבר בהצלחה את הבחינה, ושואל אותך בפנים צוהלות לציון. מעולם לא התכוונת לשקר, אך העמדת השאלה בצורה כה בוטה וישירה גורמת לך לשקר. מהי חומרתו של שקר זה?

לפני שאענה לך על כך אתייחס ראשית לשואל. אין ספק שבשאלתו הוא לא רצה לבייש אותך ובוודאי לא לגרום לך לשקר, אך יחד עם זאת יש כאן חוסר רגישות ותשומת לב. עלינו לשים לב יותר לאפשרויות השונות הטמונות בשאלותינו, כדי שלא להביך את חברינו. ציוני של אדם הם ענייני הפרטיים. אם האדם חפץ בכך הוא

רשאי לשתף, אך אם בחר שלא לומר דבר תוכל להסיק מכך את המסקנה המתבקשת. לגבי מי שנאלץ לשקר, אינני רוצה להיכנס בדברים אלו לפן ההלכתי, אך די אם אומר שגם בין הפוסקים לא קיימת תמימות דעים אם בשקר מעין זה קיים איסור תורה. בכל אופן, שקר מעין זה, גם אם הוא אסור - בוודאי ניתן להבין את המצוקה שגרמה לו.

2. ואולם, פעמים רבות ישנם שקרים הנפלטים מפיו של האדם סתם ללא סיבה - גם המשקר עצמו מתקשה להתחקות אחר סיבת השקר. נבחנת במבחן לרבנות ועברת בהצלחה, אלא שאתה מצהיר שעברת בהצטיינות את המבחן. זוהי הסכנה הגדולה בשקר - לעתים האדם פשוט מתמכר לכך ואינו מסוגל להפסיק לשקר. אף אחד לא נולד עם מחלת נפש לשקר, אך אט אט האדם עשוי להתרגל לשקר וכשהוא מתבגר השקר הולך ונהפך לחלק מאישיותו. האדם מציג בפני ידידיו מצג שווא, ובשלב מסוים הוא אינו יכול עוד להתנתק.

על כן אל לו לאדם לזלזל בכל שקר שהוא. השקר הראשון הוא אקראי, אך הנפש מתרגלת לכך וגורמת לאדם להמשיך ולשקר.

כיצד ניתן להימנע משקר? אם נעמיק, שורשו של השקר נובע מהרצון למצוא חן בעיני אחרים. כאשר יש לאדם חוסר באישיותו, הוא חושש שכישלון בעניין כלשהו יפגע במעמדו בעיני אחרים. מתוך מצוקה פנימית זו הוא נאלץ לשקר, בחושבו שכך יזכה להערכת הסובבים אותו. אך האמת הפוכה בתכלית - דווקא אנשים ישרים זוכים להערכה גדולה על כנות לבם. אדם האומר אמת מעיד על חוסן גדול באישיותו. הוא מבין שכשלוניות ונפילות הם חלק בלתי נפרד מחייו של האדם. מתוך גישה זו הוא מזדרז וקם מכשלונו, כשפניו אל האופק הישר והאמיתי. ■

עלילות צ' המעצבי ביני"ש

תודה לאורי ויפעת באואר על הרעיון!

מנקים את המראה של התפילין עם פלנלית? עושים גלח"צ לנעלי שבת? לשליחת רעיונות: shaharyosi@gmail.com

משמיע ישועה

ספרו החדש של שמחה רז ושל הרב שלום קליין והילה וולברשטיין על דמותו של

הרב **צבי יהודה הכהן קוק** זצ"ל

ספר מרתק, גדוש בסיפורים מרגשים על אישיותו הרבנית של הרב, התלמיד חכם, הצדיק והמנהיג הדגול, מי שהיה הדמות הדומיננטית בציבור הדתי לאומי מהקמת המדינה, דרך בניית עולם התורה הציוני ועד מפעל ההתישבות

בהוצאת: אור עציון
ספרי איכות תורנית
המכון התורני
ק"ש ר' יצחק חנה סטרוולביץ'

הספר מוקדש לרב
אביה יהושע ז"ל
מליברט

להזמנות - אור עציון, ספרי איכות תורניים:
www.machon.oretzion.com • 08-8502822

מכללת אורות ישראל

ההרשמה לתואר ראשון ושני בעיצומה!

www.orot.ac.il

המכללה האקדמית לחינוך

מכללת אורות ישראל

מיוסד של מכללת מורשת יעקב רחובות ומכללת אורות ישראל אלקנה

www.orot.ac.il

שירות לכוחות

זיכרון מתוק

לילך נחבי

ציפי, הילדה הכי "רעה" בשכונה, זו שלא פספסה הזדמנות 'לעשות לגדולים את המוות', זו שאף אחד לא נתן לה צ'אנס, דווקא היא הייתה זו שנתנה לי את חיבוק הפרידה הכי חזק וחם, ואין דבר מרגש מזה. רגעים כאלה הם רגעים מכוננים עבור כל בת שירות, כי היא מבינה כמה משמעות הייתה לשנה הזו עבור האנשים שהיא עבדה איתם.

כמה שנים טובות עברו מאז ססיימתי את השירות הלאומי, וציפי היא כבר נערה צעירה. מעניין איפה היא היום...

אחד הדברים הקשים ביותר עבור כל בת שירות לאומי הוא שהאנשים איתם היא עובדת - ובעיקר ילדים - מפתחים כלפיה 'אנטי' ולא מוכנים לשתף איתה פעולה. מבחינתה זה ממש כישלון, ולא מטעמים של אגו אלא מפני שפשוט אי אפשר לתת לאנשים שלא רוצים לקבל, ואז הרבה פעמים היא מרגישה מיותרת.

ביום האחרון בשירות הייתי עצובה לעזוב את הילדים, אבל עוד יותר עצובה הייתי משום שחשבת שלציפי לא יפריע בכלל כשאליך. שמחתי כשהתבדתי: דווקא

עוד לפני שפגשתי את ציפי (שם בדוי) בתחילת שנת השירות, ידעתי שקל זה לא יהיה. "עשר דקות את לא תשרדי איתה", אמרה לי חברתי לשירות. ואכן, לא היה קל. ציפי היא מאותם ילדים שכולם כבר ויתרו עליהם, אפילו הם עצמם. אין גורם בשכונה שלא הכיר אותה. קללות, מכות והסתבכויות היו עניין שבשגרה, שלא לדבר על חוסר נכונות להכין שיעורי בית או בכלל לראות את הכיתה מבפנים. היחס אליי - כמו אל כל דמות סמכותית אחרת בחייה - היה בהתאם.

מכון התורה והארץ

בס"ד

מכון התורה והארץ מזמין את ציבור הנשים

כנס נשים "הלכה למעשה"

יום לימוד בענייני כשרות ובענייני המצוות התלויות בארץ
לזכרו של מו"ר הראשון לציון הרב פרדכי אליהו זצ"ל

יתקיים בע"ה ביום שלישי, י"ט בסיוון התשע"א (21 יוני 2011),

בבית המדרש "היכל יעקב",
רחוב הרב ריינס 17, קריית משה, ירושלים

בין השעות 9:00-15:00

התכנסות ודברי ברכה		8:45-9:15
הרב גבריאל קדוש מכון התורה והארץ	המטבח הכשר - יסוד לבניין המשפחה	9:15-9:45
הרב אהוד אחיטוב רב קהילת נווה דקלים בעין צורים מכון התורה והארץ	בעיות ופתרונות בהפרשות תרומות ומעשרות	9:45-10:30
הרב מנחם בורשטין ראש מכון פוע"ה	האם נאכל פירות קיץ? מדריך מעשי להלכות ערלה	10:30-11:15
הפסקה		11:15-11:30
הרב יהודה הלוי עמיחי ראש המחלקה ההלכתית במכון התורה והארץ	חידושים בגידול ירקות ללא חרקים	11:30-12:15
הרב יואל פרידמן מכון התורה והארץ	שאלות מעשיות בהלכות הפרשת חלה	12:15-13:00
הפסקה וארוחת צהרים		13:00-13:30
הרב שמואל אליהו רב העיר צפת	תעודות הכשרות: אידיאל ומציאות	13:30-14:15
הרבנית צביה אליהו	משולחן של "אביהם של ישראל" - הלכות והדרכות מעשיות ממרחק הרב אליהו זצ"ל	14:15-15:00

ציבור הנשים מזמין!

מכון התורה והארץ ת"ד 1033 אשקלון, טלפון 08-6847325 פקס 08-6847055
דוא"ל: machon@toraland.org.il אתר: www.toraland.org.il

פיצוחים

חידה בחרוזים לשולחן השבת מאת מרדכי פרימן

תשובות שלחו למייל:

gdaat@pisrael.com עד יום שלישי הקרוב.

בפרשת 'שלח'
אנו שואלים כר:
עברו על כל המילים
שבסיפור המרגלים,
ומצאו שנים מהם
שאבותיהם
בגוף ראשון נמצאים -
בשני בעלי חיים!

חידת השבוע

תשובות מהשבוע שעבר

מרים, אחות משה, שריכלה עליו - נענשה בצרעת. ומשה מתפלל לה!
בצדקה, ואומר: "אל נא רפא נא לה". רק המילה רפא היא בת שלוש אותיות.
הזוכה: אילון פרג מבאר שבע

גם הן התאבדו באורי של ומחפשות בעל כמורה. קיבלתי פעם מכתב מנער בן 13 שהוריו ירדו מהארץ, והוא כתב שכל פעם שהוא מתגעגע לארץ הוא קורא בספר שלי. זה נטע בו תקווה שהוא יחזור יום אחד.

המסך הקטן

לא אני כתבתי את סדרת הטלוויזיה המבוססת על 'אליפים', כתבו את זה נשים צעירות ונחמדות שהראו לי כל דבר שהן כתבו. אני אמרתי להן שאני רוצה לרוח עם הזמן. היה לי ניסיון קודם שעשיתי הצגה על בסיס ספר שלי, ולא שינו את הזמן ולא את השפה, וכשעשיתי חושבים איך זה שהצגה כל כך טובה עם שחקנים טובים לא הצליחה הגעתי למסקנה שהזמנים השתנו. בגלל זה אמרתי ליצירות שיש להן אור יחוק ושילכו עם הלב שלהן. כמובן, בתנאי שאקרא את זה ואאשר את זה.

הסגנון שלי שונה לגמרי. אני לא הייתי מסוגלת להשתמש בביטויים שהם השתמשו בשביל הדמויות בספרים הן חיות ונושמות ומרגישות, חיה היא כאילו הן נולדו מחדש ברוח הזמנים החדשים זה ריתק גם אותי. יש בסדרה מאבקים ואהבות זה תוסס ומלא חיים.

בטיחים

האמת שביקשו ממני עכשיו לכתוב ספר 'בטיחים' כדי להמשיך את 'אליפים'. ניסיתי ולא הלך לי. אני לא יודעת איך אחרים כותבים, אבל אני כותבת מהלב - זרימה שבאה מבפנים. אם אין זרימה זה פשוט לא הולך. כמה ביקשו ממני לעשות המשיך לאור. בעיני הספרים זו יצירה אומנותית, ואין מקום להוסיף עליהם אפילו מילה אחת.

ההתנתקות

יש לי כתב יד של ספר שני בנושא הזה, אבל זה נושא שכבד עלי וקשה לי מאוד אותו. כתבתי, ראייתי ואספתי חומרים בנושא. עד היום אני זוכרת לטובה את הנער של גוש קטיף שהגיע אלי אחרי הגירוש, דיברו איתי וכאבו את הגירוש. זה היה סבל נורא. ראיתי גם את החוסן הפנימי שלהם והכנתי חומר לשני ספרים. אני יכולה להגיד לך שמצד חברי וחברותי הייתה התנגדות גדולה מאוד, ובשנתנו זה היה לא פשוט. הייתי בגוש קטיף פעמיים וכשכתבתי הצטערתי שלא הייתי יותר.

ספר מועדף

זה כמו לשאול איזה ילד אני הכי אוהבת, אין לי תשובה לשאלה הזו. אני כן יכולה להגיד לך שכשאני כותבת ספר כל כולי וכל מעייני מוקדשים לספר, אך ברגע שהספר יוצא לאור הוא מצטרף לכל אחיו שאת כולם אני אוהבת.

הדור שלנו מהיר ותזזיתי < סדרת הטלוויזיה 'אליפים' ריתקה אותי < ועד היום אני זוכרת לטובה את הנוער של גוש קטיף

צילום: אלכס ליבק

הסופרת שכולנו גדלנו עליה, אסתר שטרייט-וורצל, זוכרת את הימים ששבוע הספר היה כמו חג, מבינה שיש להתאים את הספרים שלה לרוח הזמן ויודעת להעריך את הקוראים הכי נאמנים שלה - הסרוגים

היסטוריה אני חושבת שהרומן ההיסטורי עדיין מושך ילדים ונוער. אני בדרך כלל כותבת רומנים כאלה, והספרים שלי עדיין נמכרים יפה. אורי, שנכתב לפני 40 שנה נמכר כאילו זה היה ספר חדש. רומנים היסטוריים עדיין הולכים, חיה חשוב לנוער שחי בארץ.

ציונות

לא מזמן הייתי בבית הפלמ"ח, וכשיצאתי משם אמרתי שצריך לקחת את כל הנערים והנערות שלנו לשם, שיידעו שהמדינה לא באה מעצמה, והיה צריך להישפך הרבה דם כדי שנגיע לאיפה שאנחנו. כך הרגשתי גם כשהייתי ביד ושם. לצעירים נדמה שהעולם נולד ביחד איתם, והשואה בטח לא מעניינת אותם. כל כך הרבה צרות מי צריך? אבי עשה דבר נהדר. הוא היה לוקח אותי ואת אחיי לטייל בארץ, ובכל מקום שהזכר בתנ"ך נעצרו והוא היה מספר לנו על ההיסטוריה של המקום. כשהיינו נוסעים לטבריה היה מבקש מהנהג לעצור ליד הר תבור, ואומר לנו זה ההר בו דבורה הנביאה וברק נלחמו בסיסרא. כך גם בירושלים הוא היה עומד ומספר על הנביאים שהתהלכו כאן. כך הוא הפך את ההיסטוריה למשהו חי עבורנו.

מסרון

התקופה שלנו מהירה ותזזיתית. יצאתי עם חברה מהמכונת, ואחרי שהתעכבנו כ-20 שניות מיד צפרו לנו מכל הכיוונים. אני רואה את הילדים שלי, מכתב שאני הייתי כותבת בשלושה עמודים הם כותבים אותו בשתי שורות. בשביל לקרוא צריך דבר ראשון אורך רוח - קצב אחר, יותר רציני, איטי ועמוק. דבר שני זה הרגלים - מי שלא רגיל בדבר קשה לו לקרוא, ואז כל הטעם וההנאה עוברת. כאן אני צריכה לשבח את הציבור הדתי, שלא פותח מחשב וטלוויזיה, ויש להם זמן לקרוא ולחשוב על מה שקראו. לכן בציבור זה יש מיומנות של קריאה. אני מרגישה שהדתיים לאומיים הם הקהל שלי - הם הקוראים הכי נאמנים.

פרנסה

אין פרנסה בלהיות סופרת. לאורך כל השנים הייתי גם מורה בתיכון לספרות, ללשון ולחיבור וגם מחנכת. היה לי מאד חשוב להיות מחנכת, לא רק לתת ציונים ובחינות, הייתי מנהלת הרבה שיחות. יש לי גם בעל שפרנס אותי בכבוד, ואין לי תלונות.

חתימות

היו שנים ששבוע הספר היה חג בשבילי, וכל ערב הייתי הולכת לחתום. זו הייתה הזדמנות נהדרת לפגוש את הקוראים וליצור איתם קשר אהבתי. מאד את החגיגה הזו שכולם מגיעים מסביב לספרים. אמרו לי בחורות שהספר מונח ליד המיטה להן וכשרע להן הן קוראות בו. הן סיפרו כיצד

מכון משה

מכון משה ללימודי תנ"ך

מכון משה ללימודי תנ"ך

ישתבח הבורא ויתהלל היוצר

הננו שמחים לבשר על הוצאתו לאור של התקליטור אוצר מכון משה

מחיר מיוחד

לשבוע הספר!

480 ₪

700 ₪

אוצר מכון משה

כל ספרי "מכון משה" בדיסק אחד

כולל תוכנת חיפוש פשוטה להפעלה מבוססת OCR

כל כרכי משנה תורה לרמב"ם מהדורת הרה"ג יוסף קאפה זצ"ל, אמונות ודעות לרס"ג, איוב, משלי, תהילים, ודניאל. עם פירוש רס"ג ועוד מספרי רס"ג, הכוזרי לריה"ל, ביאור מלאכת ההגיון, מאור האפלה, חובות הלבבות לרבנו בחיי, במעגלי יושר, מדרש הביאור, כתבים, שערי צדק, התורה והליכות עמנו לרה"ג רצון ערוסי, ברכת משה, ועוד כותרים רבים נוספים בהוצאת "מכון משה"

לרכישה: באתר המכון: www.net-sah.org • בדיוור ישיר לבייתך בטלפון: 03-5351119

עד 12 תשלומים שווים ללא ריבית

נושא ייתנו להורה להחליט - הוא יכול להתלבט ימים ולילות לגבי בית ספר יסודי שלא למד תיכון, גם בגנים הפרטיים כמובן הבחירה אינסופית עד מייגע, אולם בכל הנגע לבחירה בגני עיריה מדובר במבצע סוד סודי בהחלט. גם באיומי הצקה עד אור הבוקר לא תצליחו לחלץ מהממונה על השינוי בגנים לאן שובץ ילדיכם. "תשובות בדואר", מודיע הקול הלאקוני. "בבקשה", את מתחננת על נפשך, "תני לי רמז, כיוון, איפה הילד יהיה בשנה הבאה? מי הגננת?" אין מידע בנושא. מדובר ביחידה שיכולה להתחרות בממונים על שימור סוד הגרעין. מאידך, בואו נודה על האמת, סוף סוף מישוהו גוזל מאיתנו את ייסורי המצפון הנוגעים לבחירת הגן מתאים ביותר לילד. הרי כל אם עבריה יודעת שכל שתמשיך לחקור בנושא הגננת, הגן ושירותי הריתמיקה במעון בו בחרה להפקיד את ילדיה, הרי זה משובח, ויש להקפיד ולדרוש ולשאול ולתחקר עד צאת הנשמה מי היא אותה גננת או אותו גן שיהפכו את הילד לפורח ולמאושר באדם. והנה בא לו צבא ההגנה לגני המוצצה ואומר לאם

"לאן את שולחת את הבת שלך בשנה הבאה? לכן שולה או לכן מאירה?" פנתה אלי שכנתי לכן השעשועים בשאלת השאלות של טרום הקיץ. נראה שבכל שנה לקראת הקיץ, עולה שוב ושוב אותו נושא שעליו כל גן המשחקים ושלוחותיו מוכנים לשוחח במרץ. שתי נשים שבקושי יחליפו מילת שלום בסופר מרקט הופכות לאחיות לנשק כשהדבר נוגע לרישום ילדיהם לכן בשנה הבאה. "מאירה היא גננת מצוינת", מנדבת אחת מידע. "אני שמעתי דברים נוראים עליה", ממשיכה האחרת. "תשמעו ממני", מוסיפה המבוגרת שבחבורה, "מה שלא יהיה - רק לא גן שירה". כך ממשיכה לה השיחה בנושא שאינו נגמר.

אולם אחד הנושאים החמים הוא ללא ספק גני המוצצה/העיריה. אינסוף השערות, שאלות והתלבטויות עולות כשהדבר נוגע לנושא היחיד שבסופו של דבר אין לכם השפעה עליו. למי שעוד לא הגיע לגיל שאפשר להתחיל, הנה מידע חיוני: בכל הנוגע לגני העיריה אין לכם זכות להחליט. כן, ממש כן. האח הגדול יקבע בשבילכם. בכל

בו. ולא בהן האשמה. ■ שתהיה בחירה טובה ומוצלחת

יוצאת מדעתה

תודה לדינאל אוהיון

שלא שינה ממטבע שטבעו חכמים

גם לכם היו פדיחות בדייטים?

גם לכן נמאס לשמוע את השאלה איך יראה שולחן השבת שלכן, ועוד יותר את התשובה של הצד השני?

שלחו אלינו ל: gdaat@pisrael.com

או ספרו לנו בפייסבוק פדיחות וסיפורים מצחיקים מדייטים, ואת הסיפורים הטובים ביותר נכניס לבועות בקומיקס.

בקרב אצלכם...

ציירה: תיקי עדרי

המדור מוקדש ל: דינה בר לב ואסף גבריאל; גיא וים בקר; שרה חן ודוד יעקב כהן; דינה וצביקה אינדורסקי (חזקי); נפתלי דוארי ותמר צוקר (המשפחות); אלישבע פנדל וחננאל ברטוב; אברמי הלוי ויעל וינברג ולמשפחות הלוי, וינברג ורואה (משפחת גולדברג); אביגיל צדוקי ורועי זינדר; דוד דורנר ומיכל ורדי; יוסף נאמני ועינב אבו; טליה לויאן וליאור ברוכים (מחזור ט"ו); ומאיר כהן זדה ואורה גינדי כהן; **שהתחתנו השבוע**; ל: טל פינקסוביץ' ואדר שישון (אביעד ויובל); יואב נוסצקי וקשת לוביץ; חננאל נבו והדר לוי; צורי וקנין ואפרת סקיטל; ודביר קנטרוביץ' ורננה מיקלנצקי; **שהתארסו השבוע**. ולכל אלה שעדיין מחפשים, שימצאו בקרוב!

שאלה:

בשנה הבאה, רוב הבנות בכיתה הולכות לחטיבת ביניים בעיר. אני היחידה מהכיתה שהולכת לאולפנה שאמא שלי למדה בה. לאחרונה התחלתי לחשוש מהשינוי ונראה לי שאני מתחרטת על ההחלטה ורוצה ללמוד בחטיבת הביניים בעיר כמו כולן...

ג. מהשרון

תשובה:

החדשות? אלו דברים תוכלי לקחת מנסיגה הקודם שישמשו אותך במעבר לאולפנה? מה אותה ג' שעברה שינוי בעבר יכולה להגיד לך? של היום? כל אלו הן שאלות שדורשות חשיבה והעמקה. לגבי ההתלבטות אם ללכת לחטיבה העירונית או לאולפנה, אני מציעה לך מודל לקבלת החלטות בצורה מתמטית: רשמי טבלה בה מפורטים היתרונות של האולפנה, וטבלה אחרת בה מפורטים היתרונות של חטיבת הביניים העירונית. לגבי כל יתרון, דרגי מ-1 עד 5 את מידת הקיום של כל אחד מהיתרונות בכל מסגרת לימודים. לאחר מכן דרגי מ-1 עד 5 את מידת החשיבות שאת נותנת לכל יתרון כזה בעיניך. הכפילי את מידת הקיום בחשיבות היתרון, וסכמי את הנתונים. השווי בין הטבלאות השונות - וקבלי החלטה בהתאם לתוצאות הגבוהות יותר. חשוב שתבחרי את היתרונות מבחינתך ואת מידת החשיבות שלהם בעיניך. לא כל אחת תגיע לאותן תוצאות וחשוב שהבחירה תביא בחשבון את ההעדפות שלך.

דרך זו יכולה להתאים לכל קבלת החלטות. בהצלחה!
 לפניות ליערה לז-סילם: yaara.luz@gmail.com

כל שינוי הוא משבר, וטבעי שלקראת המעבר יעלו חששות והתלבטויות. כדאי לבדוק מה עובר עליך - האם את חוששת מהפרידה מבנות הכיתה? האם את חוששת מהמעבר ומההכרות עם בנות חדשות? אולי את לא יודעת איך תסתדרי עם הלימודים והתנאים של האולפנה? לכל דבר יש פתרון. חשבי על דרכים לשמירת הקשר עם בנות הכיתה על אף המרחק - טלפונים, אינטרנט, מפגשים בתנועת הנוער, מכתבים. התייעצי עם בנות מהכיתה ובחרו דרכים בהן הייתן רוצות לשמור על הקשר. אל תשכחי שגם במהלך הלימודים ישנן חופשות, וניתן לקיים מפגשים אחרי הצהריים אם מעוניינים בכך. יחד עם זאת, ייתכן שגם את תרצי להכיר יותר את הבנות החדשות מהאולפנה, ומטבע הדברים ייווצר מרחק בינך לבין חברותיך הקודמות. זה טבעי של עולם שאנו עוברים שינויים בחיים ומשנים את החברה בהתאם. סביר להניח שגם במעבר לשירות לאומי, לאוניברסיטה וכו' תחוו את אותם דברים. חשבי על מעברים אחרים שחווית בחייך - מה סייע להצלחה? כיצד יצרת קשר עם החברות

יערה לז

זה התחיל לפני שנה | כשקבלנו החלטה שצריך להתקדם בחיים | ולצאת ללימודים. ידענו שיהיה קשה ולעתים אפילו מעיק | אך לדעת לנווט בין המשימות זה כל הטרק. ועכשיו כשבאה התקופה הקשה - תקופת המבחנים | רציתי לומר לך מעומק כמה מילים. תודה לך שאת שם כשצריך עזרה | בעשייה בבית, בפינוק או באוזן הקשובה. בשהייה האין סופית בביתנו הקטן | כשאני בספרייה לומד כל הזמן. בעידוד הילדים עקב היעדרותי | ובהבנה כלפיי גם שאני חוזר 'קרבי'. אז בסופו של דבר אני לא יודע איך יהיו הציונים | אבל בדבר אחד הצלחתי והוא מציאת שותפה לחיים.

אורנה זאב

ה'ז

המעוניינים להתייעץ או לשתף את הקוראים במכתביהם מחמנים לשלוח למייל: gdaat@pisrael.com עבור "גילוי לב"

בשביל החופש

הרב יוחאי חרדי
מפמ"ר מחשבת ישראל
מנהל החינוך הדתי

"האדם אינו חי לעולם, ועליו לנצל כמידת יכולתו את תקופת חייו. עליו להשתדל למצות אותם עד תומם. כיצד למצות אותם איני יכול לומר לך... אילו הייתי יודע הרי שמחצית מחידת החיים היתה נפתרת... אני חייב להרגיש... שבכל דקה ודקה מחיי אהיה מוכן להתייצב בפני עצמי ולומר - 'כך וכך עשיתי'" (מתוך כתביו של יוני נתניהו ה"ד" לשעבר מפקד סיירת מטכ"ל). רבים מאיתנו עסוקים בתקופת החופש הגדול בשאלת ניצול תקופת החופש והפיכתו לתקופה מועילה ופורה, ולא 'מריחת זמן' ללא תכלית מוגדרת. כדי להגשים מטרה זו אנו מבקשים להציע בשבועות הקרובים מספר רעיונות וכיווני מחשבה שיעזרו לכם בנושא זה.

התנדבות > רבים בחברה הסובבת אותנו מבקשים עזרה: אנשים מבוגרים, אמהות לילדים קטנים הזקוקות לקצת מנוחה, ארגונים לחלוקת מזון, בעלי חיים בגן החיות, התנדבות לעזרה בארגוני נכים ועוד משימות התנדבות רבות.

לימוד תורה > 'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה'. במהלך שנת הלימודים, בזמן לחץ המבחנים, המורים והסביבה, קשה לשבת וללמוד תורה מתוך חירות אמיתית. תקופת החופש מאפשרת לנו להיות אחראים לעצמנו, לבחור את דרכנו לבד, בלי כפייה חיצונית. זה הזמן לקבוע עיתים לתורה ולהקדיש כל יום זמן קבוע ללימוד. כדי לעזור בנושא זה הוציא מנהל החמ"ד חוברת 'בשביל החופש' המכילה בתוכה לימוד פרקי אבות, פינת הלכה, ושיחה מ'לב' בנושאים שונים. החוברת תחולק בבתי הספר.

העיקה, שנזכה לקבל כוחות חדשים, להתרענן ולחזור אל שנת הלימודים בתחושה אמיתית: הפעם זה היה חופש 'שווה'!

דעת ילדים

(נפרסם אחרי חג המולד)

ריבוע קסם והיגיון

שלישית או רביעית מהמטבע היפני (ט"ו ד')

אוויר הרים שאסור לנזיר (ט"ז י')

פרי טרופי מאוד קטן בלי ראשו (הפך מ: י"ג, כ"ח)

3	2	1
		2
		3

חידת השבוע

לחצו על המפתח ונחשבו

פתרון ריבוע הקסם מהשבוע שעבר:

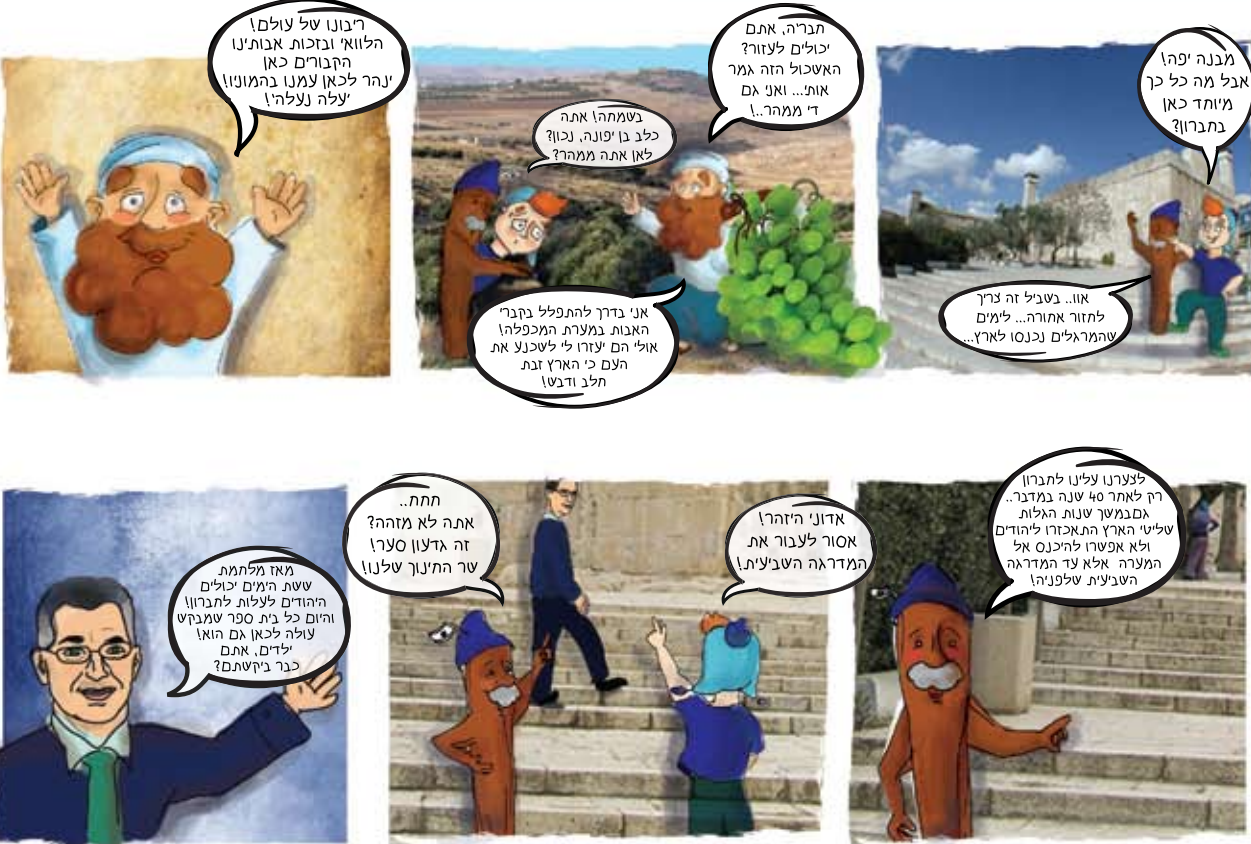
ו	ו	ז
ז	ח	ו
ז	ז	ו

הזוכה:

רועי זגורי מאלון מורה

תשובות שלחו למייל: yeladim@pisrael.com עד יום שלישי הקרוב. בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. בהצלחה!

זכרונות
מהחג
דעת דור

במגמה לעיצוב גרפי

מערכת גילוי דעת נותנת במה לתלמידות

גם השנה מחכה לכם יומן-תלמיד עשיר בתכנים ובערכים, צבעוני ומהנה - יומן משלנו!

נושא היומן לשנת הלימודים תשע"ב: ארץ ישראל שלי

מושגים, מדרשים וסיפורי צדיקים מרתקים • היכרות עם אתרים בארץ • שפע חידות מאתגרות • איורים מקסימים • מערכת שעות, תאריכונים, נוסחאות, מפות ועוד.

הזדירו והזמינו את יומן משלנו!

עדינה - 02-5350901

מוסדות: ניתן להזמין במרכז במחירים מיוחדים ולהוסיף ליומן את הלוגו שלכם ודברי פתיחה!

טוב שיש
יומן
משלנו
יומן עם ערכים

בהוצאת פרסומי ישראל ושות'

99-ב-3

מבצע חסר תקדים! קח 3 ספרים לבחירתך מכל ספרי הרב ושלם רק 99 ₪

לפרטים ולהזמנות: אריאל - 02-6521195 | www.harav.co.il